

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

**עין משפט
גר מצוה**

לפי א ב מ"י פ"ט מה' עבודת כוכבים ה' ט [נ] סגן לאין מה טו"ש"ע י"ד פ"י קמט סוף פ"א:

רבינו חננאל

טריפה אסור עיקור שאין בה טריפה מותר. ואזוהו עיקור שאין בה טריפה המנשר פריסותיה מן הארכובה (ולמעלה) [ולמטה] תרגמה רב פפא בעגלה המושכת בקרון והוא יושב עליו שהיא כמו הסוס שהיא רוכב עליה: יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו כולהו אסור אמר רב יהודה אמר שמואל ארבע אהות יש להם והיא יום אחר ל"י שנה כל"ו תשלום ימי חי האדם כרכיב ימי שנותיו בהם שבעים שנה והן ע' שנה גלות הראשונה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חירג פ"י מפני שהיה יעקב צולע על ירכו שפושן אותו כמו חירו כלומר עשו שהוא שלם כבש יעקב שהוא חירו ורוכב על צוארו ומליבשין האדם השלם בגדי של אדם הראשון ומניחין בראשו קרקפלו של ר' ישמעאל פשטלו אותו עם עור פניו הנפועים מעל ראשו ותלו ליה מתקל ארבע זווי פיו ומתקין השוקים באיך פ"י אבנים טובות ומכריזין ואומרים ט"ו קריו פלטרין פלטרין ארבעין יין זיך ופי' קריו ארון ופי' אחי הנה אחוה דמרא זייפי כל"ו זה החירו הוא יעקב אחי אדוניו עשו הזיף שאמר אנכי עשו בכרון ולא היה הוא עשו וכו': פיהם הכשילם באומנם דמרה זייפנא שמשמע הדברים דמרי הוא חויפנא כ"ו ודברים פשוטין הן ואומרים מה הועיל יעקב שהיה הברכות במרמה להן הברכות נתקיימו בנו ומסמימין ווי לדין כד יקום דין פ"י אור לשע"כ כשיקום יעקב וכו': פשוטה היא: הני מילי כלומר אלו ששינוי במשנתנו כגון קלנדס ופיהרן וכו' וכו' ביה הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים איזו הן ופשטי מוקרדי ופיהרן קני תירקין (מהרוז) [מהרין] אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דרומאי: באלא שבשדות ופשטי מהרקי ואנקיאת. כנני ופיסקי בארד אמר [רב חנן בר רב חסדא] משום דרב ה' בתי עבודת כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי והן אלו הן בית כל בכבל בית נבו בבורסין תרעתא שבמפוג

תגלחת זקנו והעברת בלוריתו. נראה להכי קמני תגלחת זקנו גבי העברת בלוריתו והנחתו לפי שצמתיהן היו רגלין לגלח: **מתקל** זווא פיזא. וא"ת והא אמרינן דפ' המזין (גיטין דף נ"ה). תרין איסתרי פיזא נחית לעלמא חד זרומי ומד בכל העולם כולו ואסתמירא אמרו דפרק צית כור (ב"ב דף קה. ע"ג) מאי אסתמירא פלגא דזוזא וא"כ איך יש מתקל זוזא זרומי ונראה לי דתרין אסתרי לאו דוקא אלא ר"ל (ה) מועטת כלדמרינן דהאי משקד (קדושין דף מט): עשרה קצין: **סך** קירי פלסתה. פ"ה שקורין יעקב קירי ולא נהירא שיקראו ליעקב אדון לך פירש ר"ת זה יתקן שקורין קירי ולפי שהיה (ו) זקינו) היו נוהגין צו כבוד כלומר הצרכות שנתן ליעקב פלסתה הם אף על גב שגם הוא אמר והיה כאשר תריד (בראשית ט) מכל מקום אינו נוטל עכשו הצרכות:

עמלוזא שר עוזה. פ"ה שוק של עוזה והוא חוץ לעיר ומוכרין צו זכר לשון ו' נשטין באיטלו ומיעבי ליה מי שרי לשאת ולתת עם בני עטלוזא ציום איד של בני עובדי כוכבים שנעיר או לא מי שריא מתני' בקרוב כ"כ או לא ורש"ם פירש עטלוזא הוא שם עבודת כוכבים שמחוץ לעוזה ועודין אותה בני המגוש שמחוץ לעוזה יוס אי' זצנה ומיעביא (ו) אם מותר לשאת ולתת עם בני עוזה ציום איד שחולה לה וקשיא להר"ר אלחנן על הפירושים דאם העובד כוכבים אינו חשוב עובד כוכבים עד עובד כוכבים אין שיהיה העובד כוכבים משוק העבודת כוכבים וצין שאינו כוכבים ציום חשוז שחזו כוכבים לא פלטרין ארבעין יין זיך ופי' קריו ארון ופי' אחי הנה אחוה דמרא זייפי כל"ו זה החירו הוא יעקב אחי אדוניו עשו הזיף שאמר אנכי עשו בכרון ולא היה הוא עשו וכו': פיהם הכשילם באומנם דמרה זייפנא שמשמע הדברים דמרי הוא חויפנא כ"ו ודברים פשוטין הן ואומרים מה הועיל יעקב שהיה הברכות במרמה להן הברכות נתקיימו בנו ומסמימין ווי לדין כד יקום דין פ"י אור לשע"כ כשיקום יעקב וכו': פשוטה היא: הני מילי כלומר אלו ששינוי במשנתנו כגון קלנדס ופיהרן וכו' וכו' ביה הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים איזו הן ופשטי מוקרדי ופיהרן קני תירקין (מהרוז) [מהרין] אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דרומאי: באלא שבשדות ופשטי מהרקי ואנקיאת. כנני ופיסקי בארד אמר [רב חנן בר רב חסדא] משום דרב ה' בתי עבודת כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי והן אלו הן בית כל בכבל בית נבו בבורסין תרעתא שבמפוג

מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוב דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו (א) אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב (ב) ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: **מתני' "עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה (ג) לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גמ'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חגינא כגון עמלוזא של עוזה וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עמלוזא של עוזה מהו א"ל לא הלכת לצור מימך וראית ישראל ועובד כוכבים ששפתו**

יושצין ופרנקתנו מהן ועוד משום יראה: **בגמא** דטייעי. יוס לשנה מתקבצין כל סוחרי העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קביעא**. אין חושצין לה כל כך אס אין עושין לה בכל שנה: **במתני'** עיר שיש בה עבודת כוכבים. שיום איד יש לבני העיר היום לעבודת כוכבים שנעיר: **חולה** לה מותר. לשאת ולתת עם היושצין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויום איד של אלו אינו ציום איד של אלו: **היה חולה** לה עבודת כוכבים. כל"ו (ו) עבודת כוכבים שהיוס עובדין ליראה שלהם: **סובה** מותר. שאין בני העיר עובדין לאותה יראה: **מהו לילך לשם**. לאותה העיר ציום עבודת כוכבים שלהם לספר עם אחד מצני העיר: **צומן** שהדרך מיוחדת לאותו מקום. שאין דרך יולאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכבושה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לצור אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעבודה: **ואם**. דרך מסלול זה הולך גם לעיר אחרת: **מוסר**. דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גמ'** ויכני דמי חוזה לה. כמה יאה רחוק אותו שוק שחולה לה מן העיר ויאה מותר לשאת ולתת עם יושציו: **עטלוזא** של עוזה. עטלוזא שוק של בהמה כמו איטלוז דתנן (בכורות דף נ"ה). שחטין באיטלוז ונמכרין באיטלוז: **עוזה**. עיר של פלשתיים והיה צה עבודת כוכבים והיה חולה לה ישו צומן לעיר מאד: **עטלוזא** של עוזה. דסמוכה לעיר מאד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא: **אור**. עיר שישאל ועובדי כוכבים דרין צה: שפיתת

מגשר. משר ומותך פרכוס שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה**. אכל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלא מן מדאסור לטרפה צבהמה טהורה עסקין וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **צעגלה המושפת** בקרון. שיש צו המלך דיינו כלי תשמישו: **יוס סגלחם זקנו והנחם זלוריסו**. יוס סגלחם זקנו וכן צו ציום הנחתו זלוריסו. יוס סגלחם זקנו שער יס ומניח זלורית אפודל"ץ מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעצרת זלוריסו**. לטוף שנה סגלחם אותה זלורית לצדה: **דסניא תרוייהו יוס סגלחם זקנו והנחם זלוריסו יוס סגלחם זקנו והעצרת זלוריסו**. ותנתי מתני' נינהו ולא גבי דלדי תניא להו: **עוד אחת**. עוד איד אחת יש להם לרומיים שאינה שניה צמשה: **אדם שלם**. כנגד עשו: **אדם חירג**. כנגד יעקב צולע על ירכו. כלומר דעין עשו שולט על יעקב: **על אדם הראשון**. והן בגדי חמדות שהיו לעשו: **קרקפלו של ר' ישמעאל**. כהן גדול ומהרורי מלכות היה ומתוך יפיו נכנס בלצ צת קיסר והפשיט עור פניו והנחה דאפרסמון שמהא מקוימת ולא ישתנה ועדין מונח בגיגני רומי: **דפיזא**. פו והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מנאי צעולם: **סך קירי פלסתה** חשבון הקצין כוז [הוא]. נבואת יעקב שקרא לבניו לחחית [הימים] שסופן ליגאל כוז הוא: **סך**. חשבון: **קירי קצין**: **אחוו דמרגא זייפנא**. אחיו של אדוניו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב לטול צרכה להיות גביר לאחיו: **דחמי חמי**. הרואה צמשה זו עכשיו רואהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אהני לרמאה** ליעקב שרימה את עשו ולקה את צרכמו: **ווי לדין**. לעשו: **דד יקוס דין**. כשיקוס יעקב: **ה"ג ותנא דידן מ"ט לא קחשיב הוה דאיסנהו** **כל סא קחשיב הוה דניסא כל סא לא קחשיב: הני דרומאי**. הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי: **מוטרי וטוריסקי מוהרנקי ומוסרין**. שמות ימי אידיהן קבועות שיש להן בכל שנה: **ועשר צארי**. צערה צארי: **קבועין**. ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יוס איד ומקריבין זבחים ואסורים צמשה לצמתן לעולם: **סורעפא**. שם עבודת כוכבים: **ומפג** שם העיר: **יריד שצעין בני נדכנה שצעו ואינם דאמרי נעצרה שצעו ה"ג**. ואית דאמרי איפכא הני תרי ילשיני: **ה"ג וסדיר כולה סא**: **צגולה**. אין אנו יכולים להעמיד (א) עצמנו מלישא וליתן עממה שצנייהם אנו

עבודת כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי והן אלו הן בית כל בכבל בית נבו בבורסין תרעתא שבמפוג

הגהות הב"ח

(א) במשנה תוכה מותר פ"ל ומיעב לה ממק: (ב) רש"י ד"ה יוס סגלחם כהנא וכל"ש מתקן. (ג) בראש"י: וכן יוס הנחת, (ד) ר"ה צגולה וכו' להעמיד את עצמו: (ה) ד"ה הוה מולא וכו' כ"ו שהיוס פ"ל ומיעב עבודת כוכבים ממק: (ו) תוס' ד"ה מתקל וכו' אלא ר"ל דבר מועט כלדמרינן: (ז) ד"ה עטלוזא וכו' ומיעביא ליה חס:

לעיו רש"י

אפודל"ץ [אפודל"ץ]. צמה מכובת. קונפדרי"א [קונפדריא]. (חגיגה דהחברה.

מוסף רש"י

מן הארכובה ולמטה. אכל עיקר שמתקן צו אסור לעשות כן צדים צביתה ואע"פ שהיא אסורה צבהא [לקמן ג.]. בגולה. אין העמ"ס צוזקין כל כן צעדות כוכבים כלדמרינן [חולין ג.]. עמ"ס צמח"ל לא עובדי עבודת כוכבים נינהו כ"ו [לעיל ז.].

רבינו חננאל (המשך)

צריפא שבאשקלון נשרא שבעריבאי. כי אתא רב דינא וחיפוי פליחן נדבכה שבעכו תברא שבעין בני ואיכא דתני להו איפכא: אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד וקיימא לן כוותיה ומוקשי וכו' יום אידם אסור והא רב יהודה שרא לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל שרא ליה לזבוני חיטי בחגתא דטייעי הנה ביום אידם עצמו תהיר להם לישא וליתן עמהן למכור ולקנות ופיקרי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היתה עבודת כוכבים חוצה לה תוכה מותר: [גמ'] ופשטי ירש לקיש היכי דמי חוצה לה כגון עטלוזא [של עוזה] והיא חוצה מן העיר הנקראת עוזה והיא מעיר פלשתיים. איכא דאמרי בעא מיניה ירש לקיש מר' יוחנן